

Prezes Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Marek Niechciał

DDK-0240-1/17/PM

MINISTERSTWO FINANSÓW
KANCELARIA GŁÓWNA

Wpł. 2017-05-08 (1)

Dep. M. Hoté zał. Kps.

RPW/62402/2017 P
Data: 2017-05-08

UOKiK
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Warszawa, 5.05.2017

Pan
Leszek Skiba
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Finansów

Szanowny Panie Ministrze,

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) wpłynęło w dniu 25 kwietnia 2017 r. pismo Pana Ministra z dnia 24 kwietnia 2017 r., w którym zwrócono się o opinię w sprawie przedłożonej przez Polską Izbę Ubezpieczeń propozycji zmian do projektu ustawy o dystrybucji ubezpieczeń w zakresie sposobu komunikacji zakładów ubezpieczeń z klientami, o którym mowa w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, poprzez umożliwienie składania w formie elektronicznej wszystkich oświadczeń woli w wiedzy związanych z umową ubezpieczenia.

Odnosząc się do przedstawionej propozycji, Prezes UOKiK stoi na stanowisku odrzucenia zmiany w proponowanym kształcie (art. 43 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej).

Przedmiotowy art. 43 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej ma obecnie następujące brzmienie:

1. Dokumenty związane z zawieraniem i wykonywaniem umów ubezpieczenia mogą być sporządzane w postaci elektronicznej, jeżeli będą w sposób należyty utworzone, utrwalone, przechowywane i zabezpieczone. Usługi związane z zabezpieczeniem tych dokumentów mogą być wykonywane przez zakład ubezpieczeń lub spółkę utworzoną przez zakład ubezpieczeń lub przez inne podmioty.
2. Podpis osoby reprezentującej zakład ubezpieczeń na dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy ubezpieczenia może być odtworzony mechanicznie.
3. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób tworzenia, utrwalania, przechowywania i zabezpieczania, w tym przy zastosowaniu podpisu elektronicznego, dokumentów, o których mowa w ust. 1, uwzględniając konieczność odpowiedniego zabezpieczenia zawartych w tych dokumentach danych.

Propozycja Polskiej Izby Ubezpieczeń zmierza do nadania temu artykułowi następującego brzmienia:

- 1. Oświadczenia woli i wiedzy związane z zawieraniem i wykonywaniem umów ubezpieczenia i reasekuracji mogą być składane w postaci elektronicznej.*
- 2. Podpis osoby reprezentującej zakład ubezpieczeń na dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy ubezpieczenia może być odtworzony mechanicznie.*
- 3. Dokumenty związane z działalnością ubezpieczeniową i reasekuracyjną, w tym zawierające oświadczenia woli lub wiedzy, dla których ustawa wymaga zachowania formy pisemnej, mogą być sporządzone na informatycznych nośnikach danych, jeżeli będą w sposób należyty utworzone, utrwalone, przechowywane i zabezpieczone. Usługi związane z zabezpieczeniem tych dokumentów mogą być wykonywane przez zakład ubezpieczeń lub spółkę utworzoną przez zakład ubezpieczeń lub przez inne podmioty.*
- 4. Jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej formę pisemną, uznaje się, że czynność dokonana w postaci, o której mowa w ust. 1, spełnia wymagania formy pisemnej także wtedy, gdy forma ta została zastrzeżona pod rygorem nieważności.*
- 5. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób tworzenia, utrwalania, przechowywania i zabezpieczania, w tym przy zastosowaniu podpisu elektronicznego, dokumentów, o których mowa w ust. 3, uwzględniając konieczność odpowiedniego zabezpieczenia zawartych w tych dokumentach danych.*

Analiza powyższej propozycji pozwala stwierdzić, że prowadzi ona do znacznego rozluźnienia nałożonych na ubezpieczycieli wymogów co do trybu i sposobu ich kontaktu z klientami, co prowadzi do znacznego obniżenia poziomu ochrony konsumenta, przede wszystkim w zakresie dopełnienia przez przedsiębiorcę określonych obowiązków informacyjnych, co z kolei w piśmie Polskiej Izby Ubezpieczeń zawierających przedmiotową propozycję, nazwano eufemistycznie „usprawnieniem procesów komunikacyjnych pomiędzy zakładami ubezpieczeń i szeroko rozumianymi ich klientami”. Przedstawiona propozycja zmierza zatem do ułatwienia wykonywania działalności gospodarczej ubezpieczycieli wyraźnym i znacznym kosztem konsumentów, na co Prezes UOKiK nie może wyrazić zgody.

Zgłoszona propozycja opiera się na brzmieniu art. 7 Prawa bankowego, który Prezes UOKiK wielokrotnie negatywnie oceniał w świetle wynikających z prawodawstwa unijnego, a także z wyroku w sprawie C-375/15 (BAWAG) wymogów w zakresie tzw. „trwałego nośnika” w zakresie m.in. sposobu komunikacji przedsiębiorcy z konsumentem. Prezes UOKiK niejednokrotnie stał już na określonym i konsekwentnym stanowisku w zakresie definicji i znaczenia dla konsumentów wymogu „trwałego nośnika”, a także wyrażał stanowisko w zakresie brzmienia art. 7 Prawa bankowego, który to przepis obrała za wzór Polska Izba Ubezpieczeń przedstawiając przedmiotową propozycję. Swe stanowisko Prezes UOKiK sformułował m.in. w piśmie skierowanym do Ministra Spraw Zagranicznych, dotyczącym wpływu na stan polskiego ustawodawstwa oraz praktykę stosowania prawa, wynikającego ze wspomnianego wyroku Trybunału. Podobne stanowisko prezentuje Prezes UOKiK w ramach działającego przy Komisji Nadzoru Finansowego Zespołu do spraw rozwoju innowacji finansowych (FinTech).

Na wagę, jaką Prezes UOKiK przywiązuje do przedmiotowej kwestii trwałego nośnika wskazuje także okoliczność, że obecnie organ ten prowadzi przeciwko 17 bankom postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w ramach których sformułowano zarzut informowania konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę

płatniczą oraz którzy aktywowali dostęp do serwisu elektronicznego danego banku, o proponowanych zmianach postanowień umownych w trakcie trwania umowy wyłączenie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach serwisu elektronicznego danego banku, który nie stanowi trwałego nośnika informacji.

Wspomniany przez Polską Izbę Ubezpieczeń art. 7 ust. 1 Prawa bankowego stanowi, że oświadczenia woli związane z dokonywaniem czynności bankowych mogą być składane w postaci elektronicznej (art. 1) oraz że jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej formę pisemną, uznaje się, że czynność dokonana w formie, o której mowa w ust. 1, spełnia wymagania formy pisemnej także wtedy, gdy forma została zastrzeżona pod rygorem nieważności (ust. 3). Jak już wspomniano, Prezes UOKiK badał brzmienie tego przepisu pod kątem też wyrażonych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-375/15 (BAWAG) w odniesieniu do zakresu definicji „trwałego nośnika”. Przedmiotowy wyrok dotyczył wprawdzie interpretacji dyrektywy o usługach płatniczych, wydaje się jednak, że ma on zasięg znacznie szerszy w świetle jednolitego sposobu definiowania tego pojęcia w aktach unijnych. Mając na uwadze tezy tego wyroku Prezes UOKiK powziął wątpliwość co do brzmienia art. 7 Prawa bankowego, który może utrudniać prawidłowe stosowanie dyrektywy 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki, która to - podobnie jak dyrektywa 2007/64/WE w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego - postuluje się pojęciem „trwały nośnik”. W tym kontekście Prezes UOKiK zauważył, że art. 7 Prawa bankowego jest przywoływany przez banki jako podstawa przekazywania informacji wymaganych przez przepisy ustawy o kredycie konsumenckim za pomocą systemów bankowości elektronicznej nie noszących cech trwałego nośnika.

Mając na uwadze powyższe względy systemowe Prezes UOKiK stwierdził, że zasadne byłoby wyeliminowanie z obrotu art. 7 Prawa bankowego, bowiem przepis ten wprowadza wyłom w zakresie sposobu i trybu realizacji przez przedsiębiorców określonych obowiązków informacyjnych wobec konsumentów w świetle pojęcia „trwałego nośnika”, który to element - jak już wspomniano - jest konsekwentnie definiowany i stosowany w ustawach regulujących kredyt konsumencki oraz kredyt hipoteczny. W szczególności ustawa o kredycie konsumenckim z jednej strony wprowadza wymogi co do formy zawierania umowy o kredyt konsumencki, a tymczasem banki próbują te wymogi modyfikować powołując się na archaiczny w swym brzmieniu art. 7 Prawa bankowego, który odnosi się do bankowości elektronicznej, niekoniecznie zawierającej wymagany element trwałego nośnika. Na tego rodzaju legislacyjne odstępstwo nie mogą natomiast pozwolić sobie instytucje pożyczkowe, np. podmioty udzielające tzw. chwilówek.

Propozycja Polskiej Izby Ubezpieczeń zmierza więc *de facto* do rozszerzenia tej niespójności wynikłej z Prawa bankowego na nowy obszar - działalności ubezpieczeniowej. Nowe brzmienie art. 43 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej ma ułatwić zakładom ubezpieczeniowym komunikację z klientami za pomocą platform elektronicznych i logowania się na ich stronach internetowych, co pozostaje w sprzeczności z wymogami dotyczącymi trwałego nośnika. Należy wyraźnie wskazać, iż Prezes UOKiK rozumie postępującą informatyzację procesów zawierania i wykonywania umów na różnych rynkach i godzi się, aby komunikacja między przedsiębiorcą a konsumentem następowała w drodze elektronicznej, pod dwoma jednakże warunkami - że konsument zgodzi się na tego rodzaju sposób kontaktu, oraz - po drugie - że wymagane oświadczenia będą przekazywane na trwałym nośniku. Niezależnie od powyższego stwierdzić należy, że również i obecne brzmienie art. 43 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej pozostawia wątpliwości co do jego zgodności z wymogami wynikającymi z konceptu „trwałego nośnika”, jednakże propozycja Izby, zamiast te wątpliwości usuwać, jeszcze je pogłębia i przyczynia się do wyłomu w spójności systemowej. Stąd też Prezes UOKiK przychylniej spojrzalby na propozycję nowelizacji tego przepisu, w którym *explicite* odniesiono by się do pojęcia „trwałego nośnika”.

Dodatkowo zwrócić należy uwagę na brzmienie projektowanego art. 43 ust. 4, powielające budzące poważne wątpliwości regulacje Prawa bankowego, które wprowadzają normę modyfikującą uregulowania innych ustaw o charakterze *lex specialis* w zakresie skutków stosowania określonej formy czynności prawnej. Tego rodzaju przepis - zdaniem Prezesa UOKiK - budzi wątpliwości o charakterze konstytucyjnym, bowiem zdaje się tworzyć niejako normę wyższego rzędu, a to - w świetle zasady hierarchii źródeł prawa - nie powinno mieć miejsca.

Oparcie się zatem przez Polską Izbę Ubezpieczeń na nie przystającym do współczesnych realiów przepisu art. 7 Prawa bankowego, uprzywilejowującego banki kosztem konsumentów i ich prawa do rzetelnej i pełnej oraz trwałej informacji, nie może zasługiwać na poparcie Prezesa UOKiK, a co za tym idzie - należy negatywnie ocenić zgłoszoną przez Polską Izbę Ubezpieczeń propozycję nowelizacji ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, w ramach procedowanego projektu ustawy o dystrybucji ubezpieczeń.

Z prawomocności

Z up. PREZESA
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
WICEPREZES
Dorota Karczewska

